

PRIEKŠVārds “LZA VĒSTU” SPECIĀLIZLAIDUMAM

Notikumiem bagāts akadēmiskajā dzīvē bijis 2015. gads. Daudzi pasākumi — konferences, kongresi, diskusijas un semināri, jaunu grāmatu atvēršanas svētki —, notikuši *Academia-200* gada programmas ietvaros. Šo jubilejas gadu izsludināja Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) Senāts, atzīmējot savas vēsturiskās priekšteces — Kurzemes literatūras un mākslas biedrības dibināšanu pirms divsimt gadiem. Lielā mērā tieši akadēmiskās dzīves tapšanai un attīstībai Latvijā un citās mūsu reģiona valstīs bija veltīta 27. Baltijas zinātņu vēstures starptautiskā konference, kas 1.–2. oktobrī notika Rīgā un Jelgavā. Šīs nozīmīgās konferences kopsavilkums dots akadēmiķa Jāņa Stradiņa — viena no šīs konferences galvenajiem organizatoriem —, rakstā, ko publicējam šajā “LZA Vēstu” numurā.

Programmas *Academia-200* ietvaros viens no nozīmīgākajiem pasākumiem bija Letonikas VI kongress, ko 2015. g. 10.–11. septembrī rīkoja LZA un partnerorganizācijas sadarbībā ar Jūrmalas domi un Jūrmalas muzeju, veltot kongresu Aspazijas un Raiņa 150 gadu jubilejai, kas iekļauta UNESCO svarīgāko atzīmējamo gadskārtu reģistrā.

Kongresa atklāšana un plenārsēdes pirmā daļa notika LZA augstceltnē Rīgā, 10. septembrī. Uzrunas teica mājas tēvs — LZA prezidents Ojārs Spārītis un Jūrmalas pilsētas domes priekšsēdētājs Gatis Truksnis. Brīnišķīgus muzikālus sveicienus kongresa dalībniekiem bija sarūpējis Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas sieviešu koris “Balta” diriģentes Māras Marnauzas vadībā. Kongresa emocionālo noskaņu labi papildināja dokumentālo filmu kadri par Aspaziju un Raini, ko no Latvijas Nacionālā arhīva

Kinofotofonodokumentu arhīva fondiem bija izvēlējis akadēmiķis Viktors Hausmanis.

Akadēmiskie ziņojumi kongresā izcēlās ar profesionalitāti un kvalitāti visaugstākajā līmenī. Tie visi bija balstīti uz ziņojumu autoru rūpīgi veiktiem pētījumiem, atklājot jaunus aspektus, maz zināmas vai nezināmas, bet pietiekami būtiskas nianšes lielo dzejnieku dzīvē un daiļradē. Jāatzīst gan, ka no septiņiem runātājiem plenārsēdes pirmajā daļā seši pievērsās Rainim. O. Spārītis ar dokumentiem un fotogrāfijām pārliecinoši parādīja un atsedza zinātnes vietu Raiņa biogrāfijā un viņa domās par nākotni. Izcilā Raiņa biogrāfijas un daiļrades pētniece Gundega Grīnuma piesaistīja klausītāju uzmanību ar analītiskām pārdomām un vērtējumiem Raiņa “personas kodam” 21. gs. zīmē. V. Hausmanis interesanti un saistoši analizēja latviskumu un Latvijas valstiskuma idejas Raiņa lugās. J. Stradiņš savā nopietni pārdomātajā un ilgi gatavotajā ziņojumā, balstoties gan uz dokumentiem, gan savām un Raiņa laikabiedru atmiņām, klausītājus iepazīstināja ar Raiņa mazāk zināmajiem un vēl pietiekami nenovērtētajiem darbiem Latvijas labā. Arno Jundze iepazīstināja ar nesen veikta pētījuma rezultātiem par Raiņa cerībām iegūt Nobela prēmiju, atsedzot viņa laikabiedru politiskās intrigas un divkosību. Valdis Rūmnieks savā ziņojumā ļāva ieraudzīt un izprast Raini attiecību fenomenā ar savas māsas vīru un padomju varas iedibinātāju 1919. g. Latvijā — Pēteri Stučku. Aspazijai veltītajā ziņojumā Ausmai Cimdiņai izdevās parādīt lielo dzejnieci un Raiņa dzīvesbiedri visā viņas personības krāšņumā, nevaicoties no pretrunām un sāpēm dzejnieces un sabiedriskās darbinieces dzīves gājumā. Visi ziņojumi bija ne tikai saturīgi, interesanti un saistoši, bet

arī ļoti līdzsvaroti un objektīvi, izpelnoties ne tikai klausītāju atsaucību un uzslavas, bet arī lielu interesi no daudziem, kuri nebija piedalījušies plenārsēdē, bet dzirdējuši pozitīvās atsaucsmes un vēlējās iepazīties ar tiem jau pēc kongresa.

Letonikas VI kongresa plenārsēdes otrā daļa 10. septembrī turpinājās Jūrmalā. Astrīdas Cīrules vadībā kongresa dalībnieki, kuriem pievienojās arī Latvijas Republikas Saeimas Izglītības, zinātnes un kultūras komisijas priekšsēdētājs Jānis Vucāns, iepazīnās ar Raiņa un Aspazijas vietām Jūrmalā. Patīkami bija redzēt labiekārtoto un omulīgo vietu pie Raiņa priedēm, vērot, kā nobeigumam tuvojas Raiņa un Aspazijas vasarnīcas renovācija, kā arī izstaigāt un iepazīt tuvāk Aspazijas māju Dubultos.

Kongresa izbraukuma sēdes otrajā daļā dalībniekiem pievienojās citi interesenti, lai Jūrmalas pilsētas muzejā uzklaustu vēl divus interesantus referātus: Dagmāras Beitneres-

Le Gallas ziņojumu "No tautas par nāciju: Aspazijas un Raiņa daiļrade" un Ināras Andžānes ziņojumu "Aspazija un Rainis — laimes formulas meklējumi". Kongresa nobeigumā uzstājās Jūrmalas mūzikas vidusskolas kokļu kvartets Kristīnes Ojālas vadībā, un diskusijas turpinājās saviesīgā vakarā turpat viesmīlīgajā Jūrmalas pilsētas muzejā, baidot arī Letonikas VI kongresam speciāli cepto svētku torti.

Letonikas VI kongress tradicionāli notiek Valsts pētījumu programmas "Letonika" ietvaros un zināmā mērā atspoguļo šajā programmā paveikto. Varam būt pateicīgi Valsts Kultūrkapitāla fondam, kurš konkursa kārtībā piešķīra finansējumu Letonikas kongresa plenārsēžu materiālu publicēšanai "LZA Vēstu" speciālizlaidumā, ko tagad piedāvājam lasītājiem.

Tālavš Jundzis,

LZA viceprezidents

Rīgā, 2015. g. 25. oktobrī

Humanitāro un sociālo zinātņu publikāciju apmaiņas un izplatīšanas galds kongresa atklāšanas plenārsēdes pārtraukumā